

Anıl ÇELİK

KLARNET İFAÇILIĞINDA QARŞILAŞAN, “A-B” VƏ “B-A” LADLARININ KEÇİLMƏSİNİN ÖYRƏNMƏ METODLARI

Özət

Bu çalışma, klarnet eğitiminde önemli bir yer tutan etütlerin, eser çalışmasındaki teknik güçlükleri kolaylaştırılması amacıyla yazılmıştır. Etüt yazma modeli; pasajın seçilmesi, düzenlenmesi ve değerlendirmeler sonucunda basamaklandırılarak hazırlanmıştır. Başlangıç seviyesinden başlayarak her aşamada biraz daha zorlaştırılarak yeni bir pasaj çalışması oluşturulmuştur.

Etütlerde teknik beceri kazandırıldığı gibi derin ve müzikal olarak da eserin doğru yorumlanması amaçlandırılmıştır. Yazılan etütler, özgün etütlerdir. Özellikle klarnet çalan yorumcunun karşısına çıkan zorluklar değerlendirilmiş, çalıcının katkısıyla teknik beceri bütünleştirilmiştir. Etütlerin işledikleri konulara göre yazılan ve teknik yeterliliği oldukça hızlandıran bir misyona sahip olması gerekliliği anlatılmıştır. Bu yolla öğrenmenin daha kolaylaşacağı, bir eserin çalışma süresinin kısaldığının vurgusu ortaya çıkarılmıştır. Öğrenmenin daha kalıcı olduğu ve her etütte müzikal yorum gücünün de çalıcı tarafından hissettirilmesi amaç edinilmiştir. Etüt çalışıldığında analitik düşünme becerisinin de kazandırılma yolu açılmak istenmiştir.

“La-Si” ve “Si-La” pasajlarında teknik güçlüklerin belirlenerek bu güçlüklerin aşama aşama nasıl kolaylaştırılması gerektiğine yönelik etütler hazırlanmıştır. Bu etütlerin, klarnet öğretiminde yol göstermesi ve klarnet çalıcılarına yardımcı olması hedeflerimizden biri olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Pasaj, etüt, klarnet, perde, geçiş.

Məqalənin adı: Klarnet ifaçılığında qarşılaşan, “A-B” və “B-A” ladlarının keçilməsinin öyrənmə metodları

Bu məqalədə etüdlərlə işləmələrdə texniki çətinlikləri araşdırılır. Bu da klarnet alətinin öyrənilməsində vacib məsələlərdən biridir. Bu araşdırmanın modeli etüdü seçilməsində, aranjiman edilməsində və qiymətləndirilməsində, bütün proseslərin nəticəsində hazırlanmışdır. İlk sənviyədən başlayaraq, getdikcə çətinləşən etaplarla əsər yaradılmışdır.

Bundan başqa etüdlərdə texniki çətinliklərin öyrənilməsi, əsərin düzgün istiqamətdə interpretasiyasına yönəlmişdir. Yazılmış etüdlər orijinal etüdlərdir. Əsasən, klarnetdə ifa edən ifaçının hansı çətinliklərlə üzləşdiyi və texniki vərdişlərin hazırlıq prosesində bir araya gəlməsi qiymətləndirilmişdir. Burada əsasən, etüdlərin missiyanı araşdırılır və texniki çətinliklər araşdırılır. Beləliklə, araşdırmanın, analizin nəticəsində alətdə çalma asanlaşır və iş zamanı vaxta qənaət edilir.

Məqalənin məqsədi ifaçının çalğısı təkmilləşdirmək və musiqi interpretasiyalarını hər bir motivdə hiss ettirməkdir., bunun nəticəsi olaraq etüd səslənən zaman analitik düşüncələrə yol açsın.

“A-B” və “B-A” ladlarında texniki çətinliklər və bu çətinliklərin addım-addım öyrənilməsi müəyyən edilmişdir.

Açar sözlər: İfaçılıq, etüd, klarnet, lad, keçid.

Название статьи: Методы изучения, обеспечивающие переход фретов «А-В» и «В-А», существующие в обучении кларнета**Аннотация**

Статья была написана с целью облегчения технических трудностей в работе с этюдами, которые занимают важное место в обучении игры на кларнете. Модель написания этюда была подготовлена путем постановки отрывка в результате отбора, аранжировки и оценок. Начиная с начального уровня, была создана новая работа по прохождению, что немного усложняло каждый этап.

Помимо приобретения технических навыков в этюдах, он направлен на правильную, глубокую и музыкальную интерпретацию произведения. Написанные этюды являются оригинальными этюдами. В частности, были оценены трудности, с которыми столкнулся исполнитель, играющий на кларнете, и технические навыки были объединены с вкладом исполнителя. Заметим, что этюды должны иметь миссию, облегчения и улучшения работы над техническими трудностями, которые также ускоряют процесс технической подготовки. Таким образом, обучение будет проще, а время изучения работы сократится.

Он нацелен на то, чтобы обучение было более постоянным, и чтобы исполнитель ощущал силу музыкальной интерпретации в каждом исследовании.

В статье «А-В» и «В-А» были выявлены технические трудности, а также методы их преодоления шаг за шагом. Цель статьи направлена на упрощения и улучшения процесса обучения на кларнете.

Ключевые слова: музыка, кларнет, лад, этюд, переход.

The title of the article: Study Methods to Faciliate the Transition of “A-B” and “B-A” Frets encouNtered in Clarinet Teaching

Annotation

The study was written in order to facilitate the technical difficulties in the work of etudes, which hold an important place in clarinet training. The etude writing model was prepared by staging the passage as a result of selection, arrangement and evaluations. Starting from the beginning level, a new passage work was created, making each stage a little more difficult.

As well as gaining technical skills in etudes, it is aimed to interpret the work correctly, deeply and musically. The etudes written are original etudes. In particular, the difficulties faced by the clarinet-playing commentator were assessed and technical skills were integrated with the player's contribution. It is explained that the etudes should have a mission that is written according to the subjects they are working on and that speeds up the technical competence. In this way, learning will be easier and the study time of a work has been shortened. It is aimed that learning is more permanent and that the power of musical interpretation is felt by the player in each study. When the etude was played, it was desired to open the way to gain analytical thinking skills.

In the passages “A-B” and “B-A” technical difficulties were identified and etudes were prepared for how these difficulties should be facilitated step by step. It has been one of our goals that these etudes guide clarinet teaching and help clarinet players.

Key words: Passage, etude, clarinet, fret, transition

Etüt Fransızca “Çalışma” anlamını taşır. “Etüt, genellikle sıkça karşılaşılan önemli zorlukları yenmek ve belirli bir teknik beceriyi mükemmelleştirmek amacıyla pratik yapma materyali sağlamak için tasarlanmış, sözsüz müziksel kompozisyonudur.” (Güney, 2015: 1) Bireysel etütler bir konuyu sıfırdan öğrenme yolu değildir. Bireysel etüt çalışmaları öğrenilmiş ve çalışılmış notaların tekrar yapılarak pekiştirilme sanatıdır. Bir çalgıyı öğretirken yada çalışırken çeşitli sorunlarla karşılaşmak mümkündür. Karşılaşılan en sık sorunlarda biri de teknik beceri

gereken etütlerdir. “Etütler aynı zamanda, çalgı tekniğini ustalık düzeyinde geliştirmekle birlikte, müzikal değerlere de ağırlık veren, araştırmacı nitelikte olgun araştırma parçalarıdır” (Güney, 2015: 1) Etütler başlangıç seviyesinden başlayarak ileri seviyelere gelinceye kadar çalışılması gereken önemli materyallerdir. Böylelikle teknik donanıma sahip olmamız müzikal yorum gücümüzün de yolunu açacaktır.

“Etüt özelliği taşıyan eserlerin başlangıcı 15. yüzyılda org öğretiminde kullanılmak üzere yazılan eğitsel parçalara dayanmaktadır. Bu eğitsel parçalar ilk etüt örnekleri arasında kabul edilmektedir. Bu örnekler, zaman içerisinde gelişim göstererek prelüd, toccata ve benzer özgür formları andıran, dolayısıyla “kompozisyon” değeri taşıyan kısa eserlere dönüşmüştür.” (Say, 2005: 190) Etütler, bir yada birkaç tekniğe yönelik yazılmış eserler olabildiği gibi etütlerin geniş, derin bir müzikal ifade biçimi olarak da karşımıza çıkması olağandır.

“Çalgı eğitiminde, konser etütlerinin haricinde, teknik olarak belirli bir düzeye ulaşmak, müzikaliteyi arttırmak ve bu sayede eserlere hazırlanmak amacıyla “ön çalışma” olarak yazılan etütler, bilgi edinmek ya da bilgiyi derinleştirmek ancak belirli bir plan ve programla mümkündür. Bu nedenle, çalgı eğitiminde böylesine önemli bir olgu olan etütlerin de belirli bir amaç doğrultusunda ve programlı olarak tasarlanması gerekir.” (Yalçınkaya, 2011: 22) Etüt besteleme ve etüt yazma modeli tüm çalgılarda ve klarnette de geniş bir kullanım alanına sahip olması açısından oldukça teşvik edici olmalıdır. Her etüdün içerdiği teknik hedeflerinin yorumcu veya öğrenciler açısından önemi anlatılmalıdır. Etütler, repertuarlarda karşımıza çıkan veya çıkacak olan pek çok güçlüğün giderilmesinde etkili bir yöntem olmuştur, olacaktır. Etütler; belirli ihtiyaçlara, belirli bir zorluğun çözümünde kolaylık sağlaması için tasarlanırken birkaç hususa dikkat edilmesi önemli olacaktır.

Pasajın ihtiyacını belirleme, etüdün amaçlarını belirleme; parmak geçişinin rahatlığını ve bu sürecin raporlaştırılması açısından önemli bir yol haritası olacaktır. Yazılan etütlerde kolay pasajlardan zor pasajlara geçişin kademe kademe arttırılması önemli olacaktır. Bunun sonucunda parmaklarımızın ve bedenimizin daha az yorulması sağlanacaktır. Böylece sakatlık riskini en aza indirmemiz açısından da oldukça önemli bir süreç olarak karşımıza çıkacaktır.

Etütlerin teknik becerileri ve müzikal yorum gücümüzü daha ileri bir seviyeye ulaştırdığı da kaçınılmazdır. Etüt çalışırken ölçü ölçü cümleler saptayıp melodik ve armonik analizini yapmamız öğrenmeyi daha kalıcı hale getirecektir. Böylece öğrendikleri bilgileri ve tekniği, çalmaktan öteye giderek analitik düşünme becerisini de kazanmış olacaklardır.

Etüt çalışmalarında dikkat edilmesi gereken yöntemler şöyle sıralanabilir:

- Etüt çalışmasına başlanmadan önce hangi tonda yazıldığına, temposuna ve artikülasyonuna genel olarak bakılmalıdır.

- Etüt seçiminde dikkatli davranılmalı, istenen pasajların çalıştırılıp çalıştırılmadığı kontrol edilerek etüde başlanmalıdır.

- Etüt çalışılırken orijinal temposuna gelmeden yavaş bir şekilde çalışılmalı, daha sonra temposuna gelebilmek için aşama aşama hızlandırılması sağlanmalıdır.

- Etüdün çalışılması aşamasında pasajların üzerinde uzun uzun durmalıyız. Böylece karşımıza çıkacak eserin çözüm süresinin de kısılmasının yolu açılacaktır.

- Etüt çalışmasını zevkli hale getirmek için özverili bir çalışma yapmak yararlı olacaktır. Bu özveribizim elimizdedir.

- Çalışılan pasajı ya da pasajları daha önceden öğrenmeden ve gereken uygulamaları yapmadan etüde başlamak bizim için son derece yanıltıcı olabilir. Bu nedenle kurtarıcı bir etüt yerine tamamlayıcı bir etüt olarak bakmamız yararımıza olacaktır.

Bu bakımdan etütler teknik gelişime katkı sağlayacağı gibi düzeyin belirlenmesinde yardımcı olabilecek seçenekleri de ortaya koyacaktır.

“La-Si” ve “Si- La” pasajlarını seçmemin en önemli nedenlerinden biri de geçiş zorluğu ile karşılaşmamızdır. Sadece “La-Si” pasajlarını içeren etüt sayısı oldukça azdır. Bu nedenden dolayı karşılaşılan pasajın geçişini yazılan etütlerle pekiştirmek ve geçişin parmaklar aracılığı ile daha rahatlamasını sağlamamız amaçlarımız arasında olmalıdır. Notalar (La-Si) klarnetin en önemli 12’lik perde geçiş köprüsüdür. Böylelikle ikinci oktava geçişin en önemli anahtarıdır. Yazılan birkaç etüt önerilerine dikkat çekmek ve klarnetçilere yol gösterici olmak adına yazılmış etüt çalışmalarına göz atmamız faydalı olacaktır.

Çalışma Önerileri-1

1.1. Çalışması

“La-Si” pasajı, klarnetin ikinci oktava geçiş köprüsünün en önemli perdesidir. On ikilik perde sistemi, tiz seslerin başlangıcıdır. **1.1.** çalışmasına başlarken özellikle yavaş çalışmaya özen göstermeliyiz. Pasaj geçişlerinin tam olarak oturabilmesi için parmakları nota geçişlerinde yakın tutmamız fayda sağlayacaktır. Çalışmada önce iki ölçüde bir nefes almayı daha sonrasında dört ölçü boyunca (etüt bitene kadar) tek nefeste gelmeyi hedeflemeliyiz. Çalışma hızını belirlerken pasajın rahat geçip geçmediğini kontrol etmeli, hızımızı yavaşlatmayı ya da hızlandırmayı kendimize göre ayarlamalıyız.

1.2. Çalışması

1.2.çalışmasında bir ritim değişikliği söz konusu olduğu için önce ritim kalıbını çözme ile başlamak en doğrusu olacaktır. Sol el ile “La” sesini çaldığımızda sağ elimizi hazırlamak, geçişimizi kolaylaştıracaktır. Nota geçişi sırasında boşluk olmamasına, legato (bağlı) çalmaya özen göstermeliyiz. Nefesi ilk iki ölçüde almayı, daha sonra diyaframımızı doğru kullanarak etüdün bitimine kadar tek nefeste gelmeyi hedeflemeliyiz. Bu çalışmayla birlikte diyaframımızı da kontrol etme süreci sağlanmış olacaktır.

Çalışma Önerileri-2

2. Çalışma

2.çalışmaya başlarken, önce sadece ilk iki ölçüyü çalışarak başa dönmeliyiz. Bunu birkaç defa tekrarladıktan sonra diğer ölçülere de aynısını yaparak birleştirmeliyiz. Pasajları geçerken elimizi perdenin üzerinde yakın tutmayı, geçişlerde parmaklarımızı çok kaldırmamayı sağlamalıyız. Özellikle tekrarlanan notaları çalarken notaların sesini tane tane duyurmayı ve dilimizi hazır halde bekletmeyi unutmamalıyız. Notaları çalarken bağlı olmasına dikkat etmeli, birinci ölçünün farkını ikinci ölçüye göre çalarak farkı hissettirmeliyiz. Nefes kontrolü yaparken ilk iki ölçüde nefes alınmalı ve yavaş tempoda çalınması izlenmelidir. Metronom hızını kendimize göre hızlandırdığımızda ilk dört ölçü nefes almamalı, sonra son nefesi almalı ve eseri bitirmeliyiz.

Çalışma Önerileri-3

3.1. Çalışması

3.1. çalışmamızla nüanslı çalışma yönteminin uygulama geçişine başlamış durumdayız. Bir yandan pasaj geçişlerine dikkati sağlarken bir yandan da nüansımızı iyi ayarlama yönteminin eş zamanlı takibini yapmayı hedeflemeliyiz. Özellikle nüans farklarını ortaya çıkarabilmek için pasajı en iyi şekilde çözmemiz gerekecektir. Aksi durumda pasaj geçişinin rahat yapılamaması, nüans hakimiyetimizi de etkileyecektir. Crescendo (sesin giderek yükselmesi) Decrescendo (sesin giderek alçalması) iyi ayarlamak nüans (forte-piyano) farkının kusursuz olmasına olanak sağlayacaktır. Özellikle son üç ölçüyü bitirirken nefes almamayı hedeflemeli, bunun da sırrının piyanodan başlayan crescendo ve decrescendo'yu iyi ayarlamadan geçtiğini unutmamalıyız.

3.2. Çalışması

3.2. çalışmasının ritim çeşitliliğini çözmeden pasaj çalışmasına başlamamalıyız. Çünkü ritim çözmeden etüde başlamak bizi yarı yolda bırakacak ve ilerlememizi yavaşlatacaktır. Önce etüdü bono yapmak ve okumak işimizi kolaylaştıracaktır. Doğru yapılan bir bono çalışması çalmamızda doğru yönlendirilmesine yardımcı olacaktır. Etüde başlamadan önce nüanssız çalışmak, ritmi çözmek en önde izlenecek yol haritası olmalıdır. Nefes yerlerine dikkat ederek bono yapılması oldukça önemlidir. Çünkü bu, nefes yerlerine de hâkim olmamızı sağlayacaktır. Nüans farklarını iyi ayarlamayı nefes kontrolü ile birleştirerek özverili çalışmak faydalı olacaktır. Etüdü yavaş çözmek ve çalmak zaman kaybımızı azaltacaktır. Etüt yavaş çözüldüğü zaman notalardan emin oluruz ve bir daha geri dönmeyiz. Böylece etüde ayıracağımız zaman kısalmış olur.

Çalışma Önerileri-4

4.1. Çalışması

4.1. çalışmasında yeni ritm kalıplarını staccato(dilli) çalışmasıyla destekleyerek doğru hedeflere ulaşmanın yolunu açmış olacağız. Önce ritm kalıplarını çözerek ilerlemek işimizi kolaylaştıracaktır. Bono ile ilk okumayı, dilli ve bağlı kısımlarına da dikkat ederek okumamız çalmamızı olumlu etkileyecektir. Nasıl okunuyorsa öyle çalacağımızı unutmamalıyız. Pasaj geçişini bir yandan çalışırken bir yandan da dillerin oldukça kısa olmasına dikkat ederek çalışmalıyız. Detachee (daha uzun dil atma) ile staccato arasındaki farkı doğru çalarak hissettirmeliyiz. Seslerin geçişinin temiz olmasına, dil+parmak uyumunun eş zamanlı olmasına özen göstermeliyiz.

4.2. Çalışması

4.2. çalışmamızda etüdün nüanslı bir şekilde çalışma örneği sunulmuştur. Çalışmaya başlamadan ritim çeşitliliğini çözmeli, her ritm kalıbını doğru ve eşit çalmalıyız. Bu eşitliği sağlamak için metronom desteği almamız yararlı olacaktır. Forte-piyano arasındaki fark oldukça belirgin olmalıdır. Özellikle ilk bu etütte karşımıza çıkan accent (vurgulu çalma tekniği) dikkate almayı, istenilen notaları daha vurgulu (belirgin) çalmayı da sağlamalıyız. Böylece beyin hem pasaj hem nüans hem de ritim çeşitliliğinin aynı anda yapabilme becerisini kazandırma yolunu açacaktır. Yazılan her etüde sadık kalmaya her zaman özen göstermeliyiz. Eser çalışmasına geçtiğimizde şu ana kadar yaptığımız çalışmaların bire bir gözden geçirilmesinin yolu açılmış olacaktır. Bütün öğrendiklerimizi bir esere nasıl yansıttığımız, nasıl karşı tarafa aktardığımızın başarısını kanıtlamış olacağız. Pasaj çalışması yapılırken bir yandan da ortaya konulan eserin, azim ve çabanın gücüyle nasıl ortaya çıktığı gözler önüne serilecektir. Eser çalışması, bir yandan çalıştığımız pasajların ortaya çıkarıldığı ve emeklerimizin de karşılığını bulduğu bir yer olacaktır. O açıdan etüt çalışırken bir etüdü zevkli ve çalınabilir hale getirmek yine bizim elimizdedir. Etütlere ayırdığımız zaman, daha sonra eserleri elimize aldığımızda onların bir sanata nasıl dönüştüğünün en önemli göstergesi olacaktır.

ÖNERİLER

Yazılan her etüdün bize bir fayda sağlayacağını unutmayarak işe başlamak bizim için en önemli kazanımlarından biri olacaktır. Böylece söylenen pencereden bakmak, etüde bakış açımızı değiştirmeye yardımcı olacaktır. Yazılan her etüde bire bir uymak oldukça önemlidir. Yazılan her etüdün bir amaç için yazıldığını ve ileride karşımıza çıkacak pasajların daha kolay çalınabilirliğini göstereceğini unutmamalıyız. Bu sürecin kolay olamayacağı şüphesizdir. Azim, çaba ve büyük bir sabırla güçleri birleştirmek bize başarının anahtarını sunacaktır.

SONUÇ

Etütler tarafından desteklenerek hazırlanan “La-Si” ve “Si-La” pasajlarının her aşamasında teknik sürecin daha çabuk öğrenilmesi amaçlanmıştır. Bu süreci, teknik zorluklar ile karşı karşıya kalındığında nasıl çözüleceğinin yolu anlatılmaya çalışılmıştır. Çalgı eğitiminde, her çalgıya ve düzeye yönelik etütler yazılsa da özgün notalar için yazılan etüt bulmak oldukça zordur. Bu

makaleyi yazmamın en büyük nedenlerinde biri “La-Si” ve “Si-La” pasajlarını içeren etüt sayısının azlığıdır. Bundan dolayı bir pasaja çözmek ne kadar etüt çaldığınızla ilgili olacaktır.

Etüt besteleme sürecini düzenleyerek ileride çalınacak pasajlara daha az süre harcanması hedeflerimizden birisi olmalıdır. Yorumcuların alana yeni etütler ve eserler kazandırması hem alandaki boşluğu dolduracak hem de tam olarak ihtiyaca yönelik etütler yazılmasını sağlayacaktır.

Yazılan etütlerin teknik gelişimi ilerletmesi ve klarnet eğitiminde önemli bir yere sahip olması hedeflenmiştir. Yazılan etütler bire bir pasaja yönelik yazılan, klarnet eğitimini de destekleyen ve ilerleyen nitelikte etütlerdir. Yazılan etütler ve eserlerle çalıcının yorumlama ve teknik becerilerinin vurgusu anlatılmak istenmiştir.

Başarının sırrı, yeteneğinizin sizi ne kadar götürdüğü ve bunu çalışkanlığınızla nasıl birleştirdiğinizle alakalıdır. Azim, çaba ve sabır birleştiğinde başarıda kendiliğinden gelmiş olacaktır.

KAYNAKLAR

1. GÜNEY, K.Ş. Balaban İçin Bir Etüt Önerisi Yüksel Lisans Tezi, 2015, İstanbul (s.1)
2. SAY, A. Müzik Sözlüğü. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2005, Ankara (s.190)
3. YALÇINKAYA, B. Çalgı Eğitiminde Etüt Yazma Modeli, 2011, Çanakkale, (s.22)